

(א) [ע' מוס' ממורה י' ד"ה]
(ב) [ע' מוס' ממורה י' ד"ה]
(ג) [ע' מוס' ממורה י' ד"ה]
(ד) [ע' מוס' ממורה י' ד"ה]
(ה) [ע' מוס' ממורה י' ד"ה]
(ו) [ע' מוס' ממורה י' ד"ה]
(ז) [ע' מוס' ממורה י' ד"ה]
(ח) [ע' מוס' ממורה י' ד"ה]
(ט) [ע' מוס' ממורה י' ד"ה]
(י) [ע' מוס' ממורה י' ד"ה]

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואידך הוה וכו'
(ב) בא"ד כג' ז' וז"ל
(ג) ונתן את הערבך כו'
(ד) בא"ד הוה וכו'
(ה) נקט אלמא:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ואידך הוה וכו'
בא"ד וז"ל הוה וכו'
ע"י כבוד דף ג' ע"א
מוס' ד"ה וכו':

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קיד.

עין משפט
נר מצוה

קמב א מ"י פ"ג מהל'
ערכין ה' טו סמג
ע"ן קל':
קמב ב מ"י ט"ז פ"ג מהל'
א:
קמב ג מ"י ט"ז פ"ג מהל'
ד:
קמב ד מ"י ט"ז פ"ג מהל'
ה:
קמב ה מ"י ט"ז פ"ג מהל'
ו:

תורה אור השלם

- 1 השב תשיב לו את העבטו כבא השמש ושבב בשלמתי וברכך וכן תהיה צדקה לפניי
2 ואם קח הוא מערבך והעמידו לפניי הבהן
3 ואכלת ושבעת וברכת את יי אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך:
דברים ח י
4 ובי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזיקת בו גר ותושב וחי עמך:
ויקרא כה לה

איברא. באמת: עליה רמי. שיהא לו דקה שהמזב הטיל עליו לעשות לו דקה להלך לפניו: מיכה מיכה. גבי לזה ומלוה כתיב וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך* וגבי ערכין כתיב ואם מך הוא מערבך*: דבר זה [שאלת]. אם למדנו גזירה שזה דמיכה מיכה ולא אמרו לי דבר: ברם כך היסה שאינה. אבל כן נשאלה שאלה אחת צבית המדרש מינה יש ללמוד שאין מסדרין: פרי עלי מנה לצדק הצית. והשגת יד לא כתיב אלא בערכין* אבל שאר הקדשות אין נידונין בהשג יד ומה שיש לו גזינין הימנו והמותר יגבו לאחר זמן אם יעשיר: מהו שיסדרו לו. כשצאין למשכנו: שמחויין. שמלוה מלווה להשיב לו את העבטו: אין מסדרין. להשאיר לו כלום משצב למכור לאחר שלשים: נדר בערכין. כי יפליא נדר בערכין נפשות (ויקרא טו) הקיש נדרים לערכין: הוה לנידון ככבודו. היקש נדר לערכין להכי אתא שאם אמר דמי לבי או ראשי או כבידי עלי נותן דמי כולו אבל אם אמר על אבר שאין הנשמה תלויה בו דמיו עלי שמני אופו כעבד הנמכר בשוק כמה הוא שזה צד וכמה הוא שזה בלא יד להא מילתא איטריין למיגמר נדר מערכין גבי ערכין כתיב (סס) ערכך נפשות אם אמר ערך אבר שהנשמה תלויה בו עלי נותן דמי כולו ואם אמר ערך ידי עלי לא אמר כלום שאין ערך כתוב אלא לנפש: נידון ככבודו. האבר נידון לפי כבודו שאם הנשמה תלויה בו נותן דמי כולו: ויסדרו לבי. גמרא קא פריך לה: שמחויין. מיום אל יום את כלי הצריך לו: אינו דין שמסדרין. כשצב למכור לאחר שלשים יום ישאיר לו כדי חייו כגון מטה ומפך והנך דלמר בערכין (דף כג): ואידך.

תנא קמא דמתני' דלמר מסדרין לבעל חוב דקמני אם מת אינו ממזיר לירשיו הא לו מחזיר לעולם: האי. הוא דכתיב בערכין* דריש ליה עד שיהא צמכותו מתחילתו ועד סופו שאם העריך עלמו עני והעשיר קודם שהעריכו כהן אינו נידון בהשגת יד אלא נותן ערך עשיר: ויחזירו כפקדו. העבטו עד שלשים יום: ערות

הנאה בק"ו משום ג"ש היינו משום דלכילה והנאה חדה היא אבל הכא מודה דעבדין ק"ו למסדרין כיון דמתוקם היקש למילתא אחרימי ול"ע דהרבה מקומות בת"כ ובגמרא שרואה לעשות ק"ו וסותר אותו ע"י היקש או ג"ש אם יש בכל מקום שלא נוכל לעמוד היקש או הג"ש לר"א וא"ת דלמריין בערכין צפרק קמא (דף ד): ראש חמור זה הקדש ראש עבד זה הקדש הוא והקדש שותפין בו ולא אמר נידון ככבודו בערכין פריך לה ומשני כאן בקדשי מוצב כאן בקדשי צדק הצית דהכא מיירי בקדשי מוצב. ר"י:

מה ערבין נידון בכבודו. פי' צקונט' דדרשינן מנפשות וא"ת מה צריך קרא דמאי שנא ממוקין דאם קיטע ידו אומדין כמה הוא יפה צדו וכמה הוא יפה בלא יד וה"נ יש לנו לשום כמה הוא שזה צבצר שהנשמה תלויה בו וכמה הוא שזה בלא ממנו דהיינו ערך כולו דאינו שזה כלום אם היה נוטל אותו אבר וי"ל דלמר צפרק האומר משקלי (ערכין דף ט): דאין שמין בערכין אומר של נוקין אלא שמין אותו כאלו היטה ידו מוכנת לרבו ראשון ולא כמו שנטלה לגמרי דאז מתגנה העבד וזוה הרבה פחות וה"נ אין שמין בצבצר שהנשמה תלויה בו אי לאו דכתיב נפשות: מה ערבין שאין מחזירין מסדרין. וא"ת כיון שמסדרין ומניחין לו שיעור המפורש צמשה א"כ מה חזרה שייך דהרי מניחין לו לגמרי כדי לרכו ומה יחזיר לו עוד ואור"ת דכשנוטל ממנו צמורת פירעון אז מסדרין אבל כשנוטל צמורת משכון דחייבי ערבין ממשכנין אותו אז אין מסדרין ושייך חזרה:

ואידך עד שיהא במכותו בו. פירש צקונטרס דהיינו רצון דמתני' ולפי' ר"ת דלקמן דרצון דמתניתין מני סברי דאין מסדרין ל"ל ואידך היינו הני דלביעיא להו מהו שיסדרו צבעל חוב אי נמי צרייתא דתנא לעיל דמסדרין: במבורתו מתחילתו ועד סופו. למעוטי עני והעשיר וחזר והעני דנותן ערך עשיר כרבי יהודה דצפרק השיג יד (סס דף ט):

מהו שיסדרו בבע"ח חוב. פסק ר"ת דמסדרין צבעל חוב דהא רש"ג דמתני' מסיק לעיל דצבצר דאין מסדרין צב"ח וקי"ל (צ"ק דף סט). הלכה כרש"ג צמשתנו היכא דלא פסק גמרא כמאן דפליג עליה ולא מצינו בכל אמוראים דשמעתא שום אמורא סביר צהדיא שמסדרין ורבה צר אצוה דלמר ליה לאלויהו מהו שיסדרו צבעל חוב וא"ל גמר מיכה מיכה מערכין נראה לר"ת דגרסינן מנין שמסדרין לבעל חוב כלומר מנליה למאן דלית ליה מסדרין וכן גרס בה"ג וכן נראה דאי כג' הספרים דקצעה מהו שיסדרו צבעל חוב הוה ליה למימר מסדרין שהרי הטעם לא היה שואל אלא ודאי מנין גרס ולעולם אין מסדרין ס"ל וצפ' השיג יד (ערכין סס) דפליגי רבי יהודה ורצון צעני והעשיר וחזר והעני דר' יהודה סבר נותן ערך עשיר ומפרש בגמרא דטעמא דרבי יהודה משום דכתיב ואם מך הוא עד שיהיה צמכותו מתחילתו ועד סופו מכלל דרצון דפליגי עליה דרשי הוא ולא צבעל חוב דיוקא בערכין מסדרין ולא צבעל חוב כדדריש לעיל ויחיד ורביס הלכה כרביס ויש לדחות דרשינן הוא ולא אשמו כדדרשינן לעיל ועוד הציא ראה דלמר' צפ"ק דצ"ק (דף יא): וסס ד"ה אפילו) מיניה ואפילו מן גלימא דעל כתפיה וכי תימא דהיינו שמפשיטין אותו גלימא דלפלא זוחל ויהבינן ליה גלימא אחרינא דחויא ליה הא ליכא מידי דלא חוי ליה כרש"ג דלעיל ועוד דפסיק רב אלפס צפרק שמנה שרזיס (שגח דף קיא). כר"ש דלמר כל ישראל צני מלכיס ומיהו אמרינן התם דפסיק כר"ש ולא מטעמיה ורצון דמתני' נמי מני סברי דאין מסדרין ומיירי

הקדש שאין מחזירין אינו דין שאין מסדרין. וא"ת ערכין יוכיח שאין מחזירין ומסדרין ויש לומר דמה לערכין שהם קלים ואין נוהגים אלא צבצר וצבן צבית ולא צבטוטוטו ואנדרוגינוס ופחות מצן חדש אבל הקדש חל על כל דבר: ואידך הוה אגרון בכבודו הוא דאתא. וא"ת מ"מ יליף נמי צהיקשא דמסדרין* דאין היקש למחלה ואין לומר דהיקשא משמע דלא אתא אלא לנדון צבצודו דכתיב נדר בערכך נפשות דמשמע (ה) דבר שהנפש תלוי בו אבל לדבר אחר לא הוקשו דהא צפרק שום היתומים (ערכין ד' דג). אמרינן מנין שלא ישא מרגלית לקליס פירוש אם אמר ערכי עלי ויש לו מרגלית שזה מנה וצמקוס שעומדין אינה שזה אלא חמשים לפי שאין שם עשירים שיקנו אותה מנין שאין להעריכה אלא כג' ז' וזיס שנאמר (ו) והיה ערכך ציוס ההוא כמו ששזה ציוס ההוא וצפ' השיג יד (סס דף ט).

אמרינן אתא הקשת הקדש לערכין לנידון ככבודו ולמרגלית לקליס והכא חד מינייהו אלמא לכל מילי מקשינן * ואידך לומר דצבצר דק"ו מצטל הקישא כיון שנוכל להעמיד ההיקשא לדבר אחר * כן משמע צפרק קמא דצבצחים (דף י'): דקאמר תנן התם ר"ע אומר כל הדמים שנכנסו להיכל לכפר פסוליס וכו"ל חטאת בלבד ר' אליעזר אומר אף האשם שנאמר כחטאת כחשם ופריך צשלמא רבי אליעזר כדלמר טעמא אלא רצנן מאי טעמייהו אמר רבא אשם שנכנס דמו לפנים פסול לא מניית אמרת מק"ו כו' אלמא ק"ו מצטל הקישא דכחטאת כחשם כיון דלכיה לאוקמא הקישא לדבר אחר והיה דק"פ כל הצבצר (חולין דף קטו): דגמרי צצר צחלצ אסור צבכילה צב"ג דקדש קדש מאנשי קודש תהיון לי וגו' מערלה ואית דדריש צב"ג* ללמרי לאיסור אכילה ולהיתר הנאה לא דמי להכא אפילו יהא הקישא וק"ו כמו ג"ש וק"ו דאפילו מאן דליף התם ק"ו מני סבר הכא דאין הקישא למחלה דהתם ע"י ק"ו אין סותר ג"ש כלל משום דקרא צבצר צבדה טרפה דאיירי צבצר שיאל חוץ למחילתו איירי גס צאיסורי הנאה כגון צצר קדשים שיאל חוץ ממחילתו שהוא צשריפה ומאן דלא יליף איסור

מזבח דלמרי צבצין פריך לה ומשני כאן בקדשי מוצב כאן בקדשי צדק הצית דהכא מיירי בקדשי מוצב. ר"י:

מה ערבין נידון בכבודו. פי' צקונט' דדרשינן מנפשות וא"ת מה צריך קרא דמאי שנא ממוקין דאם קיטע ידו אומדין כמה הוא יפה צדו וכמה הוא יפה בלא יד וה"נ יש לנו לשום כמה הוא שזה צבצר שהנשמה תלויה בו וכמה הוא שזה בלא ממנו דהיינו ערך כולו דאינו שזה כלום אם היה נוטל אותו אבר וי"ל דלמר צפרק האומר משקלי (ערכין דף ט): דאין שמין בערכין אומר של נוקין אלא שמין אותו כאלו היטה ידו מוכנת לרבו ראשון ולא כמו שנטלה לגמרי דאז מתגנה העבד וזוה הרבה פחות וה"נ אין שמין בצבצר שהנשמה תלויה בו אי לאו דכתיב נפשות: מה ערבין שאין מחזירין מסדרין. וא"ת כיון שמסדרין ומניחין לו שיעור המפורש צמשה א"כ מה חזרה שייך דהרי מניחין לו לגמרי כדי לרכו ומה יחזיר לו עוד ואור"ת דכשנוטל ממנו צמורת פירעון אז מסדרין אבל כשנוטל צמורת משכון דחייבי ערבין ממשכנין אותו אז אין מסדרין ושייך חזרה:

ואידך עד שיהא במכותו בו. פירש צקונטרס דהיינו רצון דמתני' ולפי' ר"ת דלקמן דרצון דמתניתין מני סברי דאין מסדרין ל"ל ואידך היינו הני דלביעיא להו מהו שיסדרו צבעל חוב אי נמי צרייתא דתנא לעיל דמסדרין: במבורתו מתחילתו ועד סופו. למעוטי עני והעשיר וחזר והעני דנותן ערך עשיר כרבי יהודה דצפרק השיג יד (סס דף ט):

מהו שיסדרו בבע"ח חוב. פסק ר"ת דמסדרין צבעל חוב דהא רש"ג דמתני' מסיק לעיל דצבצר דאין מסדרין צב"ח וקי"ל (צ"ק דף סט). הלכה כרש"ג צמשתנו היכא דלא פסק גמרא כמאן דפליג עליה ולא מצינו בכל אמוראים דשמעתא שום אמורא סביר צהדיא שמסדרין ורבה צר אצוה דלמר ליה לאלויהו מהו שיסדרו צבעל חוב וא"ל גמר מיכה מיכה מערכין נראה לר"ת דגרסינן מנין שמסדרין לבעל חוב כלומר מנליה למאן דלית ליה מסדרין וכן גרס בה"ג וכן נראה דאי כג' הספרים דקצעה מהו שיסדרו צבעל חוב הוה ליה למימר מסדרין שהרי הטעם לא היה שואל אלא ודאי מנין גרס ולעולם אין מסדרין ס"ל וצפ' השיג יד (ערכין סס) דפליגי רבי יהודה ורצון צעני והעשיר וחזר והעני דר' יהודה סבר נותן ערך עשיר ומפרש בגמרא דטעמא דרבי יהודה משום דכתיב ואם מך הוא עד שיהיה צמכותו מתחילתו ועד סופו מכלל דרצון דפליגי עליה דרשי הוא ולא צבעל חוב דיוקא בערכין מסדרין ולא צבעל חוב כדדריש לעיל ויחיד ורביס הלכה כרביס ויש לדחות דרשינן הוא ולא אשמו כדדרשינן לעיל ועוד הציא ראה דלמר' צפ"ק דצ"ק (דף יא): וסס ד"ה אפילו) מיניה ואפילו מן גלימא דעל כתפיה וכי תימא דהיינו שמפשיטין אותו גלימא דלפלא זוחל ויהבינן ליה גלימא אחרינא דחויא ליה הא ליכא מידי דלא חוי ליה כרש"ג דלעיל ועוד דפסיק רב אלפס צפרק שמנה שרזיס (שגח דף קיא). כר"ש דלמר כל ישראל צני מלכיס ומיהו אמרינן התם דפסיק כר"ש ולא מטעמיה ורצון דמתני' נמי מני סברי דאין מסדרין ומיירי

